

september 2026

Beste Gamelan-vriend(in),

Het heeft even geduurd voor deze nieuwsbrief uit kon gaan.

Onze excuses hiervoor.

De reden was de onzekerheid betreffende het geven van een concert of deelnemen aan een voorspeelmiddag in de Wereldmuziekschool.

Aangezien onze leraar Michiel met Yukari een reis naar Yukari's familie in Japan gingen maken, bleek de repetitietijd te kort om een mooie presentatie aan te kunnen bieden.

Wij hopen het later dit jaar goed te kunnen maken!

Daarnaast zijn er maar liefst drie verzoeken voor een optreden bij ons binnengekomen. Helaas hebben wij die moeten weigeren omdat, òf de tijd tussen verzoek en gevraagde datum te kort was, òf men dacht ons gratis te kunnen laten spelen. Twee dagen vantevoren aanvragen is voor ons onmogelijk in verband met het regelen van het vervoer en de verzekering. Vervoer zorgt nu eenmaal voor onkosten voor ons, dus helemaal gratis kunnen wij niet buiten onze vaste locatie spelen.

Helaas heeft Evelien ons wegens gezondheidsredenen moeten verlaten, maar zij blijft ons geïnteresseerd volgen. Alle goede wensen Evelien, en dank je wel dat wij jou in ons midden mochten hebben.

Ons nieuwe speel- en lesseizoen gaat weer beginnen!

Zaterdag 12 september zal Michiel, vergezeld van Yukari, ons weer een inspirerende les komen geven.

Nieuwe geïnteresseerden zijn altijd van harte welkom om te komen luisteren en, liever nog, om mee te komen spelen.

*

Onderhoud van de instrumenten

Tijdens de zomerweken, wanneer de muziekschool vakantie houdt, repeteren wij gewoon door. Naast de repetities is er ook hard gewerkt aan schoonmaak en onderhoud van de instrumenten.

Saron toets 5

Deze zomer zijn Noerah en haar zoon Thomas samen met hun gezin naar Indonesië gereisd. Zij hebben naast familiebezoek de moeite genomen om een prachtig cadeau voor de gamelan te laten maken.

Dat kwam zo:

Op een van onze sarons zat een toets 5 die maar niet goed wilde klinken. Noerah en Thomas hebben die toets meegenomen naar de smederij van Pak Tarno. Daar bleek dat de toets niet meer om te smelten was en Pak Tarno heeft voor ons een geheel nieuwe 5 gesmeed!

de smederij

smelten van het brons

in de vorm slaan

het polijsten

de nieuwe en de oude toets

-foto's met dank aan Noerah-en dank aan Pak Tarno-

Noerah heeft beide toetsen naar Nederland gebracht. Dus ook de oude is weer “thuis” bij de set Kyai Slamet waarbij hij hoort. Dit is een onderdeel van de filosofie betreffende de geest (zo je wilt: “het leven”) van de gamelan.

De nieuwe toets ligt nu op de saron en hij klinkt mooi!

Hij is wel opvallend, glanzend nieuw tussen de andere, antieke, toetsen; maar zo blijft de herinnering aan “dat er ooit een andere, oorspronkelijke toets 5 lag” in stand. Ook een mooi onderdeel van de filosofie.

Onderhoud onderstellen

Bregje en Yubi aan het werk

Het deed altijd wat pijn de vervelozе plekken op de onderstellen te zien.

Vorige zomer was er al een klein begin gemaakt met het bijtikken van de kleine plekken.

Deze zomer werd er, naast de doorgaande repetities, flink wat tijd besteed aan de onderstellen van de sarons, het bed van de kempyang en kethuk, en aan wat meest opvallende schade aan andere items.

Gaten zijn opgevuld met houtvuller, er is geschuurd en geverfd.

De antieke blauwe verf is nagemaakt in een speciaalzaak die de kleur gescand heeft.

De warme goudkleur van de ornamentale versieringen was moeilijker te verkrijgen. Uiteindelijk hebben we een mix van twee tinten gebruikt.

Wij hebben zorgvuldig geprobeerd het hout niet al te veel bij te werken zodat je de oorspronkelijke makelij en antiquiteit nog kunt zien en voelen.

Maar het werk is nog lang niet gedaan! Volgende vakantie verder.

Slenthem Pelog

De slenthem in pelog stemming die al een hele tijd stond te wachten in het instrumentenrek is eindelijk bespeelbaar gemaakt!

De benodigde afstandspalletjes, waarmee het koord, waaraan de toetsen hangen, vastgehouden wordt, zijn teruggevonden. En het hele instrument is schoongemaakt. Nu kunnen wij ook in een kleine bezetting pelog composities spelen.

Schoonmaak

Gebruikssporen afwassen en stof wegnemen is een werkje, maar het loont! Dat vond ook Jenny die een groot deel van de instrumenten liefdevol onder handen genomen heeft.

De gongs, keteltjes en toetsen stralen je dankbaar tegemoet.

*

HERKEN HET INSTRUMENT

een serie over onze instrumenten

SARON

De saron bestaat uit zeven, soms negen, toetsen van een bronslegering – zoals die voor alle metalen klankgevende onderdelen van de gamelan wordt gebruikt – die op een houten, trogachtige basis zijn gemonteerd. De trog zelf fungeert als klankversterker. De toetsen zijn bevestigd op metalen pinnen die in het onderstel vast zitten en rusten op kussentjes van gevlochten bamboevezel, zodat ze vrij kunnen trillen.

Er zijn drie formaten saron:

klein: *saron panerus* of, meestal afgekort *peking*

middelgroot: *saron barung*, meestal noemt men die *saron*

groot: *saron demung*, meestal aangeduid als *demung*

Elk instrument klinkt een octaaf lager dan het voorgaande; de *demung* is het laagst gestemd.

Hoewel onze gamelan, net als andere grotere gamelans meer *sarons* bevat is er nooit meer dan één *peking*.

Sarons worden bespeeld met een vrij grote houten hamer. Een uitzondering hierop is de *peking*, waarbij een hamer van hoorn wordt gebruikt.

De rechterhand, die de hamer vasthoudt, slaat de gewenste toets aan, terwijl de linkerhand de reeds klinkende toets dempt. De linkerhand volgt dus de rechterhand. Het dempen gebeurt door de toets bij de rand vast te pakken; dit vergt enige kracht, aangezien de zware toets de neiging heeft te blijven trillen. Men kan een toets ook dempen op het moment van aanslaan, wat een doffe klap oplevert.

In de traditionele muziek dragen de *sarons* de hoofdmelodie (= *balungan*).

Samen met de *bonangs* zijn het de luidste instrumenten van het ensemble, al is het heel goed mogelijk om er zacht op te spelen.

Slendro & Pelog

Voor elke stemming, zowel *slendro* (pentatonisch) als *pelog* (heptatonisch), is het bereik van de saron altijd hetzelfde. De pelog-variant biedt daarom een complete toonladder van één octaaf (1 2 3 4 5 6 7), terwijl een saron-slendro zijn bereik in beide richtingen met één noot uitbreidt voorbij het octaaf (6 1 2 3 5 6 1), in zeldzame gevallen zelfs (6 1 2 3 5 6 1 2 3).

Peking

Saron

Demung

*

HERKEN ONZE ENSEMBLE-LEDEN

een serie vraaggesprekken

augustus 2026

Tegenover mij zit Jenny

Jenny, hoe lang ongeveer speel je nu bij gamelan ensemble Widara Kandang?

Oh, ja, even denken hoor...dat is sinds 23 februari 2023, dus ik speel nu drie-en-een-half jaar.

Hoe ben je er aangekomen om mee te doen?

Nou, ik had een hele lieve yogalerares en die had op een gegeven moment een gamelan.

Zij deed een rondvraag wie er mee zou willen spelen in haar nieuw te vormen ensemble.

Ik vond het altijd al leuk, gamelan; ik was in Indonesië geweest en had daar gamelan bandjes gekocht.

Maar niemand wilde en ik dacht wat sneu dat niemand zich aanmeldt.

Ik was een beetje aan het twijfelen; aan de ene kant wilde ik zelf graag leren spelen, maar omdat ik nog aan het werk was, ver weg in Schiedam, iedere dag drieënhalf uur reizen, dacht ik “heb ik daar wel tijd voor?”

Toch heb ik mij toen opgegeven om het te proberen. Als ik geen tijd zou hebben, zou ik er mee ophouden. Maar ik vond het zo leuk en ik werd steeds enthousiaster.

Wij hebben ook een heel goede leraar, Michiel. Wij spelen ook veel verschillende composities.

Ik vind het ook fijn dat wij in deze groep verschillende instrumenten mogen bespelen. Bij ieder stuk kun je een ander instrument kiezen.

Jij hebt een heel gedegen, klassieke, westerse muziekopleiding. Ging dat nou niet in jouw hoofd allerlei probleem oproepen, werd je niet in de war gebracht door wat je al kende, de toonzetting bijvoorbeeld, omdat we natuurlijk een hele andere interval gebruiken op de gamelan?

Ja, nou, het was niet zo zeer de klank, het was vooral het ritme.

Ik ben gewend in de westerse muziek dat het heel erg strak is; een allegro, of een moderato, het wordt allemaal aangegeven in de notatie van het stuk.

En bij de gamelan is het dat je je voegt naar het orkest.

Dus als de leidende instrumenten langzamer gaan spelen, ga je langzamer spelen.

Soms heb je opeens heel veel noten, met name bij de *bonang* bijvoorbeeld, en dan heb je weer weinig noten, dus ik had het idee dat die maten rekbaar waren, niet allemaal gelijk waren.

Daar werd ik het meest door in de war gebracht.

Ja, je noemt ook al. De westerse muziek staat helemaal uitgeschreven, dat hebben wij natuurlijk niet. Op een gegeven moment zei je “ik begin de structuren door te krijgen”.

Ja, er zijn gelukkig wel wat structuren, dus bijvoorbeeld, je begint langzaam en dan ga je wat sneller en aan het eind ga je wat langzamer, dus dat hielp.

Maar ik merkte ook, dat je eigenlijk niet *alleen* kunt oefenen, je moet echt in het orkest zitten. Dat is iets wat ik nooit had geleerd. Ik speel piano en ik heb nooit geleerd met andere mensen te spelen.

Dat was misschien wel de grootste uitdaging, dat je heel erg goed naar elkaar moet luisteren.

Het is zo fijn dat je in dit orkest op verschillende instrumenten kunt spelen. Soms speel ik ook hetzelfde stuk telkens op een ander instrument en dan hoor je van “o, ja, zo spelen de *balungan* (melodie)instrumenten, zo is de *kenong*, zo is de *gong* en zo doen de andere instrumenten”, dan hoor je dat, dan hoor je die structuur beter.

Wij hebben verschillende niveaus in speltechniek en muziekkennis in het ensemble en spelers van jong tot oud. Vind jij dat een probleem?

Nee, leeftijd is nooit een punt geweest.

Ik merkte wel dat, toen er iemand bij de groep kwam die al heel vaardig was, dat het niveau van de hele groep omhoog ging. Dat was wel fijn.

Maar ik heb nooit gedacht van “o nee...”, want we hebben allemaal soms een leermoment.

Dan hebben we moeite een partij te leren en dan geven we als groep die persoon de ruimte om dat stukje in te oefenen en spelen we als groep soms wat langzamer, of soms doen we het begin vier tot vijf keer. Het maakt niet uit, want als *groep* moet je *samenwerken*, het is dan heel belangrijk, dat je elkaar de ruimte geeft.

Is er één van de instrumenten waarvan je zegt, die ligt mij het beste, die bespeel ik het liefst?

Ik ben nu bezig met de *gambang* te leren, dat is een heel moeilijk instrument.

Dat is voor mij een uitdaging, want het is niet makkelijk.

Eigenlijk vind ik alle instrumenten leuk. Zoals de *kenong*, die is niet zo moeilijk. Het is zo lekker om de afwisseling te hebben.

De *bonang* vind ik ook wel een hele grote uitdaging, dus daar heb ik best moeite mee.

Ik heb eerlijk gezegd niet echt een lievelingsinstrument.

Het wat juist die afwisseling. Soms ben ik moe en neem ik even een makkelijk instrument,

dan weer denk ik “*kom op, ik ga die uitdaging aan*”.

In het begin werd je vaak aan de *peking* gezet. Toen had je nog die intentie of dat gevoel van, ja, ik moet lekker vlot door kunnen spelen waarbij je je happy voelde, maar dat is aan het veranderen. Het is te merken dat je tot jezelf komt tijdens en in het spelen. Gamelan vormt je dus ook?

Ja, ik ben een stuk geduldiger geworden en ik luister wat beter. Ja, het heeft me wel veranderd, het heeft ook mijn manier van luisteren naar muziek veranderd.

De filosofie van gamelan, vind je dat een belangrijk onderdeel, bijvoorbeeld om te weten waarom er gezegd wordt *wees voorzichtig met een grote gong*, en als er bij een concert een offertje gezet wordt. Of heb je daar moeite mee?

Nee, helemaal niet,

Ik vind juist de aandacht die daaraan besteed wordt goed.

De aandacht aan de instrumenten, dat je niet over de instrumenten heen stapt uit eerbied voor het instrument en voor degenen die het vóór jou bespeeld hebben; en dat je je schoenen uitdoet, ook uit eerbied, maar ook voor de hygiëne.

Dat ontbreekt vaak in het hedendaagse gebeuren, die aandacht, alles moet snel, snel, snel.

Juist de aandacht, en de rust, want ook als je speelt, speel je een stuk soms vijf keer,

je raakt gewoon in soort flow, je komt in een soort trance, dat is heel fijn.

Ja, dus jij wordt ook wel zo iemand die, als je de gelegenheid krijgt, hele dag zou kunnen spelen?

Ja, ik weet nog dat ik in Indonesië was, en dat is jaren geleden, ik was tweeëntwintig of zo, dan ging ik naar de gamelan luisteren bij Yogyakarta, maar mijn moeder was het zat na een kwartier en ging naar het hotel. En ik bleef nog rustig twee uur zitten!

Wat zijn je verwachtingen? Heb je een wens waar je naar toe wil werken met deze muziek, of met het ensemble, met de instrumenten?

Nou, ik hoop eigenlijk dat we nog lang samen kunnen spelen, ik hoop ook dat er nog een, twee, of drie mensen bij komen. Dan zou ik heel fijn vinden, want soms zijn mensen met vakantie en zitten wij met een klein groepje.

Maar inmiddels zijn wij ook zo georganiseerd dat we ook met weinig instrumenten nog een leuk ensemble kunnen vormen. Toch zou het fijn zijn als er nog meer mensen bij komen.

Eigenlijk zou ik het ook op prettig vinden om wat meer op te treden, want ik vind het optreden altijd wel heel leuk en ik vind het ook heel leuk, dat mensen

dan de mogelijkheid krijgen, om na een concert in een soort workshop mee te spelen.

**Het is heel fijn dit allemaal van jou gehoord te hebben, hartelijk dank Jenny!
En nog heel lang heel veel speelplezier!**

Jenny op de gambang

~*~

Vrienden van de Gamelan

Wij zijn u/jou heel dankbaar voor alle support, of het nu in geldbedrag, reclame maken, een helpende hand, (opbouwende) kritiek, uw/jouw getoonde interesse, of gewoon een aardig woord van waardering is!

Namens alle spelers van ensemble Widara Kandang : heel graag tot ziens bij een concert, workshop, of tijdens de zaterdagse repetitie (altijd welkom om te zien en te luisteren).

*

Widara Kandang
KvK 68787065
website: widarakandang.com
email adres: widarakandang@hotmail.com

voor donaties:
NL35 INGB 0007 752600
tnv Larasati Widara

Kyai Slamet Gamelan
adres:
Wereldmuziekschool
Rivièradreef 29, 2037 A
(Winkelcentrum
Schalkwijk, t/o Hema)
Tel: 06 – 18 32 41 89

